

28. febrúar 2002

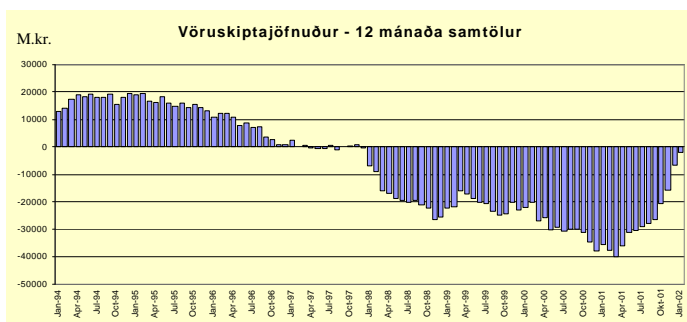
Vöruskiptahallinn minnkar enn

Samkvæmt nýbirtum tölum frá Hagstofu Íslands nam vöruskiptahallinn í fyrra 6,7 milljörðum króna, samanborið við 45,5 milljarða halla árið áður reiknað á sama gengi. Hallinn í fyrra reyndist einnig mun minni en almennt hafði verið spáð.

Meðfylgjandi línurit sýnir þróun vöruskiptajöfnuðar frá árinu 1994. Tölurnar sýna uppsafnaðan vöruskiptajöfnuð m.v. tólf mánaða tímabil. Þannig sýna tölur fyrir janúarmánuð 2002 vöruskiptajöfnuðinn frá febrúar 2001-janúar 2002 o.s.frv. Þar kemur skýrt fram hvernig vöruskiptaafgangur frá samdráttarárunum 1993-1995 snýst smám saman í halla í uppsveiflunni frá 1996 sem náði hámarki í upphafi síðasta árs. Frá þeim tíma dregur hratt úr hallanum og nýjustu tölur fyrir janúar sýna að hallinn er nánast horfinn.

Meginskýringin á þessari hagstæðu þróun er að á sama tíma og innflutningur hefur dregist mikið saman, eða um tæplega 10% miðað við fast gengi milli árunna 2000 og 2001, eykst útflutningur um nánast sama hlutfall miðað við fast gengi og tæplega þriðjung að nafnvirði. Samdráttur á innflutningshlið kemur einkum fram í neysluvörum en þar vekur sérstaka athygli tæplega helmings samdráttur í bifreiðainnflutningi. Auk þess dregst innflutningur almennra fjárfestingarvara saman um 15%. Tölur fyrir janúarmánuð staðfesta enn frekar þessa þróun en þá varð rúmlega 5 milljarða króna afgangur á viðskiptajöfnuði. Innflutningur heldur áfram að minnka og útflutningur að aukast.

Samkvæmt þessum tölum má reikna með að viðskiptahallinn á árinu 2001 hafi orðið allt að 10 milljörðum króna minni en gert var ráð fyrir í síðustu spám, eða nálægt 40 milljörðum króna. Til samanburðar má nefna að viðskiptahallinn nam 67 milljörðum króna árið 2000. Ennfremur má ætla að viðskiptahallinn á árinu 2002 geti orðið nálægt 25 milljörðum króna, eða 15 milljörðum lægri en síðustu spár gerðu ráð fyrir. Þessi niðurstaða endurspeglar þau miklu umskipti sem orðið hafa í efnahagsmálum á tiltölulega skömmum tíma og sýnir að hagkerfið siglir nú hraðbyri í átt til aukins jafnvægis.

Lausn frá embætti um stundarsakir

Í opinberri umræðu að undanfögnu hafa vaknað spurningar um það hvað í því felist að forstöðumanni ríkisstofnunar eða öðrum embættismanni sé veitt lausn frá störfum um stundarsakir og þykir því ástæða til að skýra í stuttu máli þær reglur sem um það gilda.

Forstöðumenn ríkisstofnana bera sérstaka ábyrgð á starfsemi þeirra stofnana er þeir stýra, sbr. 2. mgr. 38. gr. laga um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins nr. 70/1996. Sú ábyrgð lýtur annars vegar að faglegri starfsemi stofnunar og hins vegar rekstrarlegri, svo sem fjárreiðum og bókhaldi.

Þegar upp koma ávörðingar á hendur forstöðumanni (t.d. með skýrslu frá Ríkisendurskoðun) er lúta t.d. að rekstri stofnunar þarf veitingarvaldshafi að huga að því hvort ástæða sé til að áminna hann með formlegum hætti, leysa hann frá embætti um stundarsakir eða jafnvel víkja honum þegar í stað frá embætti að fullu. Síðastnefnda úrræðið á eingöngu við hafi embættismaður **játað** refsiverða háttsemi sem ætla má að hefði í för með sér sviptingu réttinda skv. 68. gr. almennra hegningarlaga.

Veitingarvaldið er jafnan í höndum ráðherra. Það kemur því í hans hlut og ráðuneytis hans að kanna málavexti og eftir atvikum gefa viðkomandi kost á að tjá sig um tilgreindar ávörðingar. Að því búnu ákveður ráðherra hvort og þá hvaða úrræði skuli beita.

Með formlegri áminningu er forstöðumaður áminntur fyrir tilteknar ávörðingar. Bæti hann ekki ráð sitt í kjölfar slíkrar áminningar er rétt að veita honum lausn frá embætti um stundarsakir.

Hægt er að veita forstöðumanni lausn frá embætti um stundarsakir þó að hann hafi ekki verið áminntur áður, þ.e. ef víst þykir eða ætla má að óreiða sé á bókhaldi eða fjárreiðum stofnunar. Það sama á við ef hann er grunaður um refsiverða háttsemi sem hefði í för með sér sviptingu réttinda skv. 68. gr. almennra hegningarlaga.

Sé forstöðumanni veitt lausn frá embætti um stundarsakir skal mál hans tafarlaust sent nefnd sérfróðra manna til meðferðar. Nefndin rannsakar málið og metur hvort þær ávörðingar sem uppi eru séu réttmætar. Hún lýkur störfum sínum með rökstuddu álitni á því hvort rétt hafi verið að víkja viðkomandi frá embætti um stundarsakir eða ekki.

Komist nefndin að þeirri niðurstöðu að rétt hafi verið að veita forstöðumanni lausn frá embætti um stundarsakir skal víkja honum frá að fullu, nema þær ávörðingar sem honum voru gefnar að sök, hafi ekki reynst vera fyrir hendi, sbr. 2. mgr. 29. gr. stml.

Meðan á lausn um stundarsakir stendur nýtur viðkomandi helmings af föstum launum sem embætti hans fylgja. Ef honum er falið að taka aftur við embætti sinu ber að líta svo á að hann hafi gegnt því óslitið og greiða þau laun sem hann var sviptur.

Ákærvaldið kann að taka til opinberrar rannsóknar þær ávörðingar sem eru bornar á embættismann með tilliti til þess hvort sækja skuli hann til saka fyrir refsiverða háttsemi eða ekki og skiptir í því sambandi ekki máli hvort honum hefur verið víkið frá eða ekki. Í slíkum tilvikum hefur fyrrgreind nefnd eftir sem áður talið rétt að ljúka málum af sinni hálfu enda er markmiðið með starfi nefndarinnar annað, þ.e. að meta hvort rétt hafi verið að veita viðkomandi lausn frá embætti um stundarsakir eða ekki.

Ríkisstofnun til fyrirmyndar 2002

Fjármálaráðuneytið mun í maí nk. útnefna ríkisstofnun til fyrirmyndar í fjórða sinn. Þetta er liður í því að bæta rekstur ríkisstofnana og þjónustu þeirra við fólk og fyrirtæki í landinu. Í fyrsta skipti sem verðlaunin voru veitt, árið 1996, varð Kvinnaskólinn í Reykjavík hlutskarpastur. Árið 1998 varð Svæðisskrifstofa um málefni fatlaðra á suðurnesjum fyrir valinu og Landgræðsla ríkisins var útnefnd árið 2000. Við valið er litíð til stefnumótunar, fjármálastjórnunar, gæða þjónustu, starfsmannahalds og innra skipulags. Sérstök dómnafnd sér um valið sem í sitja Hörður Arnarson, forstjóri Marel hf., formaður, Guðný Káradóttir, framkvæmdastjóri Gagarín og Runólfur Smári Steinþórsson, dósent við Viðskipta- og hagfræðideild Háskóla Íslands. Með nefndinni starfa Arnar Þór Músson stjórnálfraeðingur og Leifur Eysteinnsson viðskiptafræðingur. Fjármálaráðuneytið hefur óskað eftir tilnefningum frá ráðuneytum og gefið stofnunum kost á því að gefa sig fram með rökstuðningi. Jafnframt er almenningi gefin kostur á að tilnefna ríkisstofnanir á netinu til 8. mars. Slóðin er <http://www.raduneyti.is>.

Tekjur ríkissjóðs janúar		
12 mánaða breytingar, %	2000-2001	2001-2002
Skatttekjur alls	-0,8	5,9
Tekjuskattar	9,2	20,5
Tryggingagjöld	-0,3	2,4
Eignarskattar	11,7	-37,4
Veltuskattar	-14,8	-11,5
Tekjur alls	1,0	5,9

Gjöld ríkissjóðs janúar		
12 mánaða breytingar, %	2000-2001	2001-2002
Almenn mál	-7,5	25,3
Félagsmál	21,3	19,6
Atvinnumál	56,6	-6,4
Vaxtagjöld	26,2	5,4
Önnur útgjöld	40,3	15,5
Gjöld alls	24,5	13,5

Greiddsluafkoma ríkissjóðs janúar		
M.kr.	2001	2002
Tekjur umfram gjöld	1831	732
Hr. lánsfjárfjöfnuður	-1693	-886
Afborganir lána	-447	-389
Br. lánsfjárfjöfnuður	-1559	-1293
Lántökur	3369	4400
Greiddsluafkoma	1810	3107

Ýmsar helstu hagtölur		
12 mánaða br., %		
Verðbólga-feb 2001/02	4,1	8,9
Kjarnaverðb.-feb 2001/02	3,1	10,4
Launavísitala-jan 2001/02	9,3	10,0
Heildarvelta jan-okt 00/01	8,8	13,1
Smás.velta jan-okt 00/01	4,2	6,5
Atvinnuleysi - jan 2001/02	1,6	2,4